

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО
КАФЕДРА КРИМІНОЛОГІЇ
ТА КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОГО ПРАВА

ЗЛОЧИННІСТЬ ЯК СУСПІЛЬНА ПРОБЛЕМА ТА ШЛЯХИ ЇЇ ВИРІШЕННЯ В УКРАЇНІ

Матеріали Всеукраїнської студентської наукової конференції

(Харків, 4 листопада 2016 року)

У двох томах

За редакцією *А. П. Гетьмана, Б. М. Головкіна*

Том 1

Харків
«Право»
2016

Редакційна колегія:

д-р юрид. наук, проф. Б. М. Головкін (голова);
канд. юрид. наук, доц. К. А. Автухов (відповідальний секретар);
канд. юрид. наук, доц. В. В. Пивоваров;
канд. юрид. наук, доц. М. В. Романов;
д-р юрид. наук, проф. О. Ю. Шостко;
канд. юрид. наук, асист. О. В. Новіков

Злочинність як суспільна проблема та шляхи її вирішення в Україні : матеріали Всеукр. студ. наук. конф., м. Харків, 4 листоп. 2016 р. : у 2 т. / за ред. А. П. Гетьмана, Б. М. Головкіна. – Т. 1. – Х. : Право, 2016. – 166 с.

ISBN 978-966-937-086-0

ISBN 978-966-937-087-7 (т. 1)

соціальний зміст конкретної особи [2, с. 238]. Тому поняття особистості – це не соціальний зліпок особи, а соціально типове, що відрізняє особу у суспільних відносинах, обумовлює її суспільну активність, діяльність, лежить в основі її спричинення [2, с. 239]. У цьому контексті особистість злочинця це – сукупність соціально-типових ознак, які сформувалися у процесі неблагополучного соціального розвитку особи, відрізняється своєю суспільною неприйнятністю та крайньою формою останньої – суспільною небезпечністю, обумовлюють криміногенну мотивацію та кримінальну активність особи, безпосередньо спричиняють вчинення злочину [2, с. 238].

Як слушно заявляє М. Ю. Валуйська, зміст особи визначається існуючою системою відносин – матеріальних, культурних, ідеологічних, правових та інших, які складають суспільне буття і суспільну свідомість. Ці відносини трансформуються в внутрішню структуру особи – її потреби, інтереси, орієнтації, цілі та ін. Виходячи з цього, головне в особі – її соціальна сутність [1, с. 136].

Ми вважаємо за потрібне приєднатися до визначення особистості злочинця, наданого М. Ю. Валуйською, згідно з яким особа злочинця – багаторівневий феномен, який характеризується певними соціально-демографічними та біологічними властивостями і в умовах свободи волевиявлення обрав та готовий надалі обирати суспільно небезпечний варіант поведінки, пов'язаний із вчиненням суспільно небезпечного діяння.

Список літератури

1. Валуйская М. Ю. К проблеме личности преступника / М. Ю. Валуйська // Проблемы совершенствования украинского законодательства и повышение эффективности правоприменительной деятельности: темат. сб. науч. тр. / отв. ред. Н. И. Панов. – Харьков : Нац. юрид. акад. Украины, 1997. – С. 133–139.
2. Закалюк А. П. Курс сучасної української кримінології: теорія і практика: у 3 кн. / А. П. Закалюк. – К. : Ін Юре, 2007.
3. Зелинский А. Ф. Криминальная психология : науч.-практ. изд. / А. Ф. Зелинский. – Киев : Юринком Интер, 1999.
4. Сахаров А. Б. Личность преступника и причины преступности в СССР / А. Б. Сахаров. – М. : Госюриздат, 1961.

Науковий керівник – канд. юрид. наук, доц. М. Ю. Валуйська

К. А. Ілющенко,
*студентка 6 групи 5 курсу Інституту підготовки кадрів
для органів юстиції України Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого,
м. Харків*

ЦІНА ЗЛОЧИННОСТІ: ПІДРАХУВАТИ НЕМОЖЛИВО ЗАЛИШИТИ

На сьогоднішній день актуальним постає питання визначення шкоди, якої завдає злочинність економіці держав, суспільному устрою та особистим інтересам окремо взятих індивідів. Відповідь на вищезазначене питання можна знайти крізь призму змістовного наповнення такого явища, як ціна злочинності. Фактично, ціна злочинності вказує на те, скільки саме коштує конкретній державі сукупна кількість вчинених злочинних посягань на її території, проти її громадян або ж проти основ національної безпеки самої держави. Ціна злочинності складається з наступних елементів: а) кримінально-правових наслідків злочинності; б) шкоди, якої завдала злочинність; в) соціальних витрат, які несе суспільство у зв'язку із злочинними проявами [1, с. 106].

Загальновизнаним є підхід, відповідно до якого «ціну» злочинності складає пряма та побічна шкода, яка спричиняється суспільству у зв'язку із вчиненням суспільно небезпечних діянь. Що ж сто-

сується прямої шкоди, то вона підрозділяється на матеріальну та нематеріальну шкоду. Коли ми говоримо про матеріальну шкоду, то вона обчислюється в числових значеннях та віддзеркалює сукупну вартість заподіяних злочинними посяганнями збитків, які були завдані тим чи іншим об'єктам матеріального світу [2, с. 62]. Що ж стосується нематеріальної шкоди, то математичне обчислення її значно ускладнене, адже полягає в шкоді, яка завдається злочинними посяганнями життю, здоров'ю, моральному стану особи потерпілого та його близьким особам. Як влучно зазначає Н. В. Сметаніна, підрахунок можуть підлягати витрати потерпілої особи на лікування та лікарські засоби, проте, вбачається неможливим визначити в математично вивіреному розмірі втрати морального та психологічного характеру [3, с. 209]. Автор зазначає, що «ціна» злочинності в сучасній кримінології складається з прямих та побічних втрат матеріального, фізичного, морального та духовного характеру, яких зазнає держава та соціум у зв'язку із вчиненням злочинних посягань [4, с. 15].

Ціна злочинності прямо пропорційно залежить від рівня злочинності. У даному випадку ми відмічаємо, що рівень злочинності наочно ілюструє характер злочинної інтенсивності, що виражається у множинності злочинних посягань. При цьому кожне окремо взяте злочинне посягання спричиняє шкоду охоронюваним законом суспільним інтересам. В даному випадку сумарна кількість злочинної шкоди від множини окремо взятих злочинних посягань акумулюється і тим самим формулює ціну злочинності. Слід зазначити, що зростання злочинності в геометрично зростаючій прогресії обумовлює збільшення ціни злочинності, як сумарної кількості шкоди та втрат, яких зазнає соціум у зв'язку із вчиненням злочинних посягань.

Латентна злочинність відіграє суттєву роль у процесі визначення сумарної ціни злочинності. В даному випадку ми відмічаємо, що рівень латентної злочинності є доволі значним, а саме таким, що перевищує рівень зареєстрованої злочинності. Рівень зареєстрованої злочинності співвідноситься із рівнем латентної злочинності у співвідношенні 1:3. При цьому слід зазначити, що незважаючи на відсутність обліку відповідних злочинних посягань, шкода від їх вчинення є дійсною, тобто такою, яка завдає шкоди суспільним інтересам. Зважаючи на прихований характер латентних злочинів, поза межами обліку залишається також шкода, яка була ними завдана, тобто її визначення може мати імовірнісний, приблизний характер.

Ціна злочинності є категорією збіркою за своїм характером. Ми можемо характеризувати її в якості сумарної категорії, оскільки вона спрямована на ілюстрування сукупної шкоди, яка була спричинена злочинними посяганнями в межах певного темпорально визначеного відрізка часу. У даному випадку ми говоримо, що ціна злочинності являє собою суму шкоди та втрат, яких зазнає соціум у зв'язку із вчиненням окремими індивідами злочинних посягань. Ціна злочинності являє собою інтегративну категорію, яка фактично включає в себе цілу множинність злочинних посягань. У математичному виразі ціна злочинності може бути проілюстрована за допомогою наступної формули: $A + A + A + A_n \dots = B$, де A – шкода від окремих злочинних посягань; A_n – множинність негативних наслідків, завданих окремими злочинними посяганнями; B – ціна злочинності.

Потрібно підкреслити, що на теренах пострадянських держав та в західноєвропейській чи американській кримінологічній доктрині існують змістовно протилежні підходи до обчислення ціни злочинності. Так, у пострадянських державах ціна злочинності характеризується як сукупність втрат та шкоди, завданої суспільству у зв'язку із вчиненням злочинцями суспільно небезпечних посягань. Тобто в даному випадку ціна злочинності визначається як категорія від'ємного характеру. Що ж стосується підходів, які застосовуються на Заході, то у відповідності до них ціна злочинності визначається як сумарна величина капіталізації доходів, які отримали злочинці у зв'язку із вчиненням ними злочинних посягань протягом певного темпорально-визначеного проміжку часу. За вищезазначеного підходу ціна злочинності визначається як категорія додатного характеру.

Список літератури

1. Давидова Т. О. Система кількісних та якісних показників як основа дослідження кримінологічної характеристики корупції [Електронний ресурс] / Т. О. Давидова // Юридичний електронний науковий журнал. – 2014. – № 5. С. 104–107. – Режим доступу: http://www.lsej.org.ua/5_2014/29.pdf.

2. Кримінологія : підручник / В. В. Голіна, Б. М. Головкін, М. Ю. Валуйська та ін. ; за ред. В. В. Голіни, Б. М. Головкіна. – Х. : Право, 2014. – 440 с.
3. Сметаніна Н. В. «Ціна» злочинності в сучасній кримінології: нові виклики для суспільства [Електронний ресурс] / Н. В. Сметаніна // Порівняльно-аналітичне право: електрон. наук. фах. вид. – 2015. – № 2. – С. 208–210. – Режим доступу: http://www.pap.in.ua/2_2015/63.pdf.
4. Сметаніна Н. В. Теоретичне уявлення про злочинність в пострадянській кримінології : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 – Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право / Н. В. Сметаніна ; наук. кер. В. В. Голіна ; офіц. опон.: В. І. Шакур, А. Б. Блага ; НЮУ ім. Ярослава Мудрого. – Харків, 2014. – 20 с.

Науковий керівник – канд. юрид. наук, асист. Н. В. Сметаніна

О. С. Карпенко,
*курсант 4 курсу факультету підготовки фахівців
для підрозділів кримінальної поліції Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
м. Дніпро*

«ЗАКОН САВЧЕНКО»: ЧИ ГОТУВАТИСЯ УКРАЇНЦЯМ ДО НОВОЇ ХВИЛІ ЗЛОЧИННОСТІ

Закон України «Про вдосконалення порядку зарахування судом терміну попереднього ув'язнення в строк покарання» був прийнятий 26 листопада 2015 р. Відповідно до цього документа суди зобов'язані враховувати засудженим кожен день, проведений в СІЗО, за два дні позбавлення волі. При цьому Закон не містить обмежень щодо його застосування, тобто його дія поширюється абсолютно на всіх засуджених.

З моменту прийняття Закон дав привід для багатьох резонансних новин, його вже неодноразово критикували і пропонували змінити. Однак, одна з його авторів – льотчиця Надія Савченко, впевнена, що міняти його не можна.

Глава Державної пенітенціарної служби Володимир Палагнюк у своєму інтерв'ю агентству «Українські новини» повідомив: «Що стосується суті цього закону, мені, наприклад, як главі Пенітенціарної служби він не зовсім зрозумілий і незрозумілі мотиви його прийняття. Чому я так кажу? Тому що під дію цього закону потрапляє близько 50 тисяч засуджених і найближчим часом майже 6 тисяч осіб будуть звільнені за цим законом достроково. І я зараз Вам скажу таку цифру: з 6 000 засуджених кожен 6-й, який звільниться, – був засуджений за вбивство». При цьому Палагнюк висловив думку, що частина зі звільнених за вбивство незабаром знову потраплять до в'язниці [3].

Заступник голови Національної поліції Вадим Троян на своїй сторінці в Facebook написав: «Поки Верховна Рада не внесе зміни до законодавства в цьому питанні, такі особи і далі виходитимуть на волю достроково, а ми до тих пір все будемо наражатися на небезпеку. Адже для контролю всіх, хто залишає місця позбавлення волі за законом Савченко, поліція не має ні людських, ні матеріальних ресурсів. А такі люди вкрай рідко стають на шлях виправлення. Як правило, вони знову беруться за старе і повертаються за ґрати» [1].

«Так званий “закон Савченко” дозволив уникнути покарання ряду високопоставлених корупціонерів, і тепер всі потрібні люди нарешті вийшли на свободу, депутати виступили за обмеження спірного закону», – про це порталу «Знай» повідомив політолог Руслан Бортник [2]. За словами Бортника, застосування цього закону призвело до значного зростання злочинності в Україні, з чим не можна не погодитись.